

Економска политика сваке земље је због све глобализованије економије и високотехнолошких достигнућа и привредне међузависности савременог света, веома упућена на спољноекономску сарадњу са окружењем. Овај ионако високо рангирани фактор у привредној политици сваке земље у Србији се последњих година у извесним политичким и медијским круговима издиже на прво место, на неки начин чак фетишизира и идеализује, при чему се жели од њега направити својеврстан заштитни бренд, као такав монополизовати, присвојити и у дневној политичкој утакмици држати као кључни адут у супротстављању и надметању са другим политичким опонентима. Такви опоненти за њих су различити, почевши од појединих друштвених слојева у самој земљи, попут осиромашених и незадовољних стратума становништва, који обично не гласају за њихове странке-фаворите, до политичких странака, синдиката, колега стручњака и интелектуалаца, аналитичара, новинара и медија који нису под њиховом контролом и не мисле о конкретним потезима у економској и општој политици исто – дакле свих оних који не припадају „њиховој“ политичкој групацији, односно интересној групи.

Тако, рецимо у пракси, када су поједини синдикати и запослени у неком предузећу које су у процесу приватизације незадовољни кршењем процедуре или уплашени за своја права у конкретном процесу те се чује њихов глас негодовања, може се чути и прочитати у „реформским“, „либералним“ и „демократским“ медијима и од њима идеолошки наклоњених аналитичара, стручњака, да се ради о конзервативним групама и појединцима који нису на време прихватили логику слободног тржишта, међународно повезане економије, либерализма и сл. У исто време се од представника странака, које за себе присвајају да једино оне имају економске експерте, или чак да су то „странке које једино и чине све сами економски експерти“, да је једина њихова логика која их у политичком и државном делању руководи логика економског тржишта, профита и за државу и њено становништво привредне користи, што је начело које их посебно руководи у међународним економским односима.

Међутим колико су управо у пракси критеријуми економског рационализма примењивани независно од политичке идеологије можемо се уверити свакодневно и по низу примера. Односно, постоји утисак да се они примењују селективно, нарочито када је реч о односима са земљама ван САД и Европске уније, попут Русије, Кине и др, са којима се иначе може економски изградити изванредна и обострано задовољавајућа привредна сарадња. Нарочито су иначе проатлантистички настројени појединци и интересне групе у и око „прореформског“ дела владе Србије, део медија и политичких странака, одбојни према економској (али и свакој другој) сарадњи са Русијом, која је сама по себи често у

непосредном интересу државе Србије и њених грађана. Разапети између формалних обавеза непристрасности и потребе да се у јавности сачува рационализам; између делања искључиво у интересу државе Србије и њених грађана, и пресецања и смањења на минимум на минимум готово сваке сарадње, укључујући и привредне, са Русијом и другим, за атлантистичку визију идеолошки непожељним и сумњивим земљама, ови медијски и политички кругови у свом делању употребљавају често противречне, некад ирационалне и чак комичне аргументе. Покушаћу укратко, користећи наводе из штампе различитог политичког опредељења, који говоре углавном о истом феномену спољнотрговинских односа, да дочарам ту контрадикторност и збрку која често збуњује обичне грађане Србије, у исто време конзументе тих истих (а опет тако различитих по идеолошком опредељењу) медија, те политичких и друштвених посленика различитих (идеолошких) опредељења.

Важност трговинског партнера често се мери обимом директне робне размене или износом који је плаћен на приватизационим конкурсима, што је случај и када је у питању упоређење економске сарадње Србије са земљама Европске уније, Русијом, САД, или пак неким другим државама света. [\(1\)](#) Постоје и они аналитичари који користе и друге критеријуме. Због тога долази до супротних процена, који су понекад чак стављени један поред другог на истој страни листа једних новина.

[\(2\)](#)

Друго, Влада Србије, а нарочито њен „безусловни еврореформски део“, због „опредељења за пут у Европу“ тражи од саме Европске уније трговинске привилегије, што је свакако правилно и пожељно, али у исто време не користи Споразум о слободној трговини са Русијом, који знају ценити у својим плановима многи западни инвеститори (тако рецимо, евентуални купци „Заставе“ са запада, попут „Опела“, „Фолксвагена“, „Џенерал Моторса“, „Фиата“ и др, су и те како заинтересовани да управо преко ње остваре сарадњу са руским тржиштем). [\(3\)](#) Мало се говори и о одређеним динамичким токовима позитивних кретања у узајамним привредним и финансијским односима Србије и Русије, попут успешне сарадње „Икарбуса“, „Металца“ и „Енергопројекта“ са руским партнерима на руском тржишту. [\(4\)](#)

Истовремено, такозвани „демократски блок“ оличен у Коалицији за европску Србију, (коме као слободан јахач тежи и ЛДП) рачунајући и део медија који су им безусловно наклоњени упорно фаворизује привредну сарадњу само са западним земљама иако се декларативно прихвата важност привредне сарадње и са Русијом, Индијом, Кином и другим важним великим земљама и економијама света, позивајући се формално на начело да „економија не признаје границе, већ интерес и слободно тржиште“. О томе сведоче бројне свакодневне изјаве и чланци у медијима, од којих су неки веома искључиви и супротстављају се било каквој могућности сарадње са Русијом чак и на

Пише: Драган Петровић
уторак, 22 април 2008 00:11

привредном плану, који је посебно имајући у виду могућности реализације и доградње Споразума о слободној трговини, потенцијално веома лукретиван. [\(5\)](#)

Због тога свега можда и не чуди да је и лично Борис Тадић, као државник пре свега, али свакако и лидер Демократске странке, прво промптно отишао у Москву ради потписивања гасног споразума између два круга председничких избора, а после на ратификацију споразума „технички” заборавио, укључујући наравно и читав „прореформски” део садашње владе, односно Г17 и Демократску странку. [\(6\)](#) Избегавање озбиљне привредне сарадње или макар дела потенцијала који се нашој земљи нуди у односу са земљама Заједнице независних држава (која обухвата читав постсовјетски простор сем три балтичке републике, а где су свакако најважнији Русија, Украјина, Казахстан и Белорусија) и Шангајског споразума (најважније земље су ту Русија и Кина) представља опасан пропуст и мањак за Србију. [\(7\)](#)

Овде није била реч о великом политичком доприносу које дају ове земље, а изнад свега Русија по најважније интересе Србије и српског питања у целини, пре свега око Косова и Метохије, већ само о директним привредним интересима. И заиста уколико би се уложио додатан напор са српске стране да се продубе погодности коришћења економских споразума са Русијом, земљама ЗНД и ШОС у привредном интересу наше земље, користи би могле бити много веће. Колико би то додатно значило за нова улагања западних фирми на нашим просторима које би на тај начин могле успоставити и посебан додир са привредама Русије, земљама ЗНД и ШОС не треба посебно ни напомињати. Као ни то да се економски центар света полако сели ка Пацифичком региону, нарочито источној Азији, где је Кина најважнија земља. У том правцу би можда за почетак заиста дефинитивно требало напустити идеологију и прихватити законе тржишта и економских интереса, што би морали свакако знати и поједини економски експерти и тржишни либерали.

Научни сарадник Института за политичке студије

Фусноте:

1. Види нпр. текст „Русија без шљивовице“, *Политика* од 14 марта 2008

2. Погледати нпр. дневне новине *Данас* од 6. фебруара ове године, са чланицма „Стојан Стаменковић: Енергетски споразум са Русијом катастрофалан“ и чланак у истом броју „Мађарска жели да се прикључи Јужном току“. Необично је да наведени економски стручњак процењује да је сам покушај споразума са Русијом као енергетском велесилом Европе и Азије по себи катастрофалан, чак и онда, као што је сада случај, када се ради о општем споразуму без разрађених детаља, који ће се накнадно преговорима усагласити, а да са друге стране држава Мађарска, која већ има разрађену мрежу енергетског снабдевања укључујући и оне са Русијом, али и са остатком Европе, жели да се прикључи новом енергетском пројекту са Русијом, за који је Стаменковић управо навео да је сам по себи лош и „катастрофалан“ за Србију.

3. Видети у вези овога *Глас јавности* од 27. марта и 4. априла 2008, „Извоз у Русију привлачки купце ‘Заставе’“, и „У априлу тендер за ‘Заставу’“; као и *Политику* од 5. априла са чланком „‘Застава’ на руској магистрали».

4. О томе више у *Глас у јавности* од 4. априла 2008. у чланку „Једино Руси хоће ‘Икарбус’“, те на исту тему у *Политици* од 4. априла, са чланком „Минибусеви земунског ‘Икарбуса’ путују у Русију“; види такође *Глас јавности* од 28. марта, „Металац купује фабрику у Русији“; *Данас* од 28. марта са чланком „Енергопројект уговорио послове у Русији и Казахстану“.

5. У том правцу, из правог мора оваквих текстова и парола у последње време издвојио бих изјаву Ненада Чанка, емитовану између осталог и преко Танјуга, од 24. фебруара 2008, „Чанак: Европа или Азија, демократија или тоталитаризам“, потом у листу *Данас* од 8. марта чланак о мосту радија Слободна Европа под насловом „Три избора: Европа, аутархија и руска губернија“, чему бих као карактеристичну у својој искључивости могао додати и изборну поруку Демократске странке – „Европа или изолација“.

6. У негативном ставу према економској сарадњи са Русијом, ЗНД и ШОС се ипак истичке Г17 плус, док је сама ДС реторички веома опрезна по том питању, али практично не доприноси превише у реализацији пројекта сарадње са наведеним тржиштима.

Између економског интереса државе и ускостраначке идеологије

Пише: Драган Петровић
уторак, 22 април 2008 00:11

7. О важности ових земаља у привредном смислу говори и чланак у *Гласу јавности* од 25. марта под насловом «На окупу готово пола планете».